

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értéküldemévek az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSEGÉNEZ czimzandó.

A hirdetést díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Havi emlékeztető: Julius. — A törvényes főbábokról és a kezességről. III. — A szénakészítés. S. z. S. — Marostordamegyei állatkivállítás. L. — Spárgamivelőknek. S. z. S. — Hirdetmény. — Egyveleg: Takonykór. Gyümölcsfák sebhelyei. Kerti csigák ellen. A ló sebes ügetése. Új szőlőtelep. Értesítés. Hibagazítás. — Üzleti heti szemle — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

Julius.

Ház és udvar. Folyamatban lévő minden építkezéshez az építési anyagok szállítása szorgalmazandó.

Magtárak szellőztetnek és tisztán tartatnak, a gabonakészletek hetenként megforgatandók nehogy a gabonasziszik elhaltalmosodjék, Semmisenem mozdítja elő nevezett ormányos bogár elszaporodását annyira, mint a nyugalom és rekedt meleg levegő.

Aratók számára szükséges élelmi anyagok és főző edények sürgősen beszereztetnek.

Asztagok helyei felnyesetnek.

Szántóföld. Keverő szántás megkezdetik, repczeföldek második szántásával el ne késsünk.

Repczének nyomtatása, cséplése bevégezendő.

Gabonafélék aratása megkezdetik és pedig ha csak lehetséges buza, rozs zsengejében vágandó, hogy tetszetős piaci árut nyerjünk. Asatás után azonnal, vagy még annak folyama alatt a kevés gabona behordása, asztagozása megkezdve, nagy sietéssel folytatva, bevégeztetik.

Repce alá az előkészítő munkálatok megkezdetnek.

Őszi zöld takarmánynak vethetünk kölest és takarmánytöröküzat, árpatarlóba pedig tarlórépát és haricskát (hajdinát.)

Rét és kaszáló. Szénakaszálás és gyűjtés, ha bármi oknál fogva megkéselt, befejezendő és behordása megkezdhető. Az anyaszéna letakarítása után, sarju-termésre számítunk, tehát csak azon kaszálók legeltethetők, melyek fekvésüknél fogva szárazak és sarjubov reményt nem nyújtanak.

Szénamunka végeztével a vakondok-túrások elhanyagandók.

Állattenyésztés. A kevés gabona behordása után a tarlók legeltetése megkezdetik és pedig legelőszőr a sertések böngészik fel az elhullott kalászokat; utána a szarvasmarha és végre a juhok bocsátandók tarlóra. A hol juhok járnak, ott nemcsak szarvasmarha, de semmiféle más állat jó ízű nem legel: a legelők tehát szigorúan e különítendők; a juhok csak oda hajthatók, hol másféle állat már ennalót nem talál.

Gyakori itatás csendes hajtás jelezi a jó pásztort.

A juhok kutyával üzete, zavarása meg nem engedendő. Kutyá nélkül is meglehet őrizni a gyáva birkanyaját.

A nyári hőségben mindenféle állat csak estelélé, éjszaka és hajnalban legel, nappal a vályut és árnyékot keresi. A mely pásztor a hőségben legeltet és éjfélt után subáján nyújtokodik és nem botra támaszkodva legelteti állatait, az nem pásztor, nem gondozója a reá bízott állatseregnek, hanem kinzoja.

A kondás kellemetlen, de el nem mulasztható teendői közé tartozik a nyüvevés.

Az esett juhok bőrei szellőztetnek vagy hűvös pinczébe helyeztetnek, de legcélszerűbb: idejében eladni, nehogy beléjok essék a moly.

A kevés gabona behordása után, liba és pulyka a tarlóra mehet. Házi szarnyasaink a meleg időszakban sok vizet kívánnak.

A tyukolák hetenként kitiszogattnak, nehogy az elődi állatok ott nagyon elszaporodjanak.

Szőlő. Hónaljzás, kacsozás és felkötés, a multkor feirt módon végeztek; a bónap végefélé, ha szükséges harmadszor kapatunk; szőlőiskoláinkat a gyomtól tisztán tartjuk.

A pincze hűvösebb éjjeleken szellőztetik, borok feltöltögetése és a hordók megtörölgetése el ne maradjon.

Gyümölcsös. Cseresznye, meggy leszedése után a fák higitott trágyával megrágyáztatnak. Az olyan fáknek, melyek tulságos bő terméssel bírnak, ágai feltámasztandók. A lehalt rosz gyümölcs gondosan eltávolítandó. A nyári gyümölcs legnagyobb része e hónapban érik; ennek naponkénti felgyűjtése és értékesítése, a gazdasszony kiváló gondjai közé tartozik. A fák és csemefák nyári tisztogatása, száraz és fattyu hajtások eltávolítása, valamint az idomító nyeres és hecsipkedés folytattnak.

Faiskola. E hónapban a faiskolában kevés munkánk van; legfőbb teendők abban állhat, hogy az artalmas rovarokat szorgalmasan eltávolítsuk. Nagy viharok után, a fak kotelei megrviszga-

landók, a letörtött galyak levágandók és azok helyei simára metszetvén, viasszal bekenetnek. A csapra metszet fák kötése, ha a hajtások eléggé megfásultak, feloldandók.

Konyhakert. Legnagyobb gondot a kapálás, gyomlálás és öntözésre fordítsunk és ezt az egész kertben szorgalmasan folytassuk. A megürült ágyásokat, a körülmények szerint fel kell ásatni vagy kapáltatni s azok téli retek, spenót, tarlórépa és endivia salátával beültetendők.

Az érett paszuly és borsó s esetleg több érésben lévő kerti növény magvait leszedjük és száraz, szellős helyre elrakjuk. A magnak való répát karóhoz kell kötöztetni és a késői mellék hajtásokat gondosan eltávolítani. Jelöljük ki magnak való uborkát. A dinnyetőlak szükség szerint big trágyával megöntözendők. A dinnye szétterülő indáit, nehogy a szél összekuszálja, horgocsákkal lefogaljuk.

A korai karfiol levelei, ha a bimbók fejlődni kezdenek, a világosság elzárása végett összehajtatnak.

A káposzta-ágyásokat a hernyóktól védeni kell és ha előfordulnak, eltávolításukra kiváló gondot kell fordítani.

Az eprek indából szaporításra legszebb példányokat meghagyjuk, a többi pedig szorgalmasan eltávolítjuk.

Ötszert. A virágágyások a gyomtól tisztán és puhán tartandók. Az utak szélein a gyepeleken levágandó. Az elvirágozott rózsákat és az előforduló vízajtásokat gondosan el kell távolítani; általában arra törekedni, hogy a korona kívánt alakját megtartsa. A rózsák szemzése hajtó szemre, bevégeztetik. A korai évelő virágok elszaradt hajtásait gondosan el kell távolítani és azok szétosztását és átültetését bevégezni. Nyári virágokból a legszebb példányokat kell magnak kiválasztani; a melyek a kívánt alaknak meg nem felelnek, el kell távolítani. Császárszakkál, Primula Auricula és legtöbb évelő növény magvai most kezdenek érni, azok leszedésére kiváló gondot kell fordítani. Az évelő növények magvai elvetendők. A tavaszkor ültetett diszfákat és cserjéket gondosan kell kapáltatni és öntöztetni és az elszaradt galyakat lemetszeni. Az utak tisztítása is kiváló gondot igényel.

Méhészet. A rajzás még ezen hónap első részében is, sőt néha majdnem végeztéig tart, azért folytonos éberséggel őrködjünk. Az első raj kijötté után pár nappal, ugy déltáj, midőn legkevesebb méh van otthon, a herefejeket lépszíben óvatosan le kell fejeznünk, egy kis füstöt fuván rájuk vagy vizes tollal elsepervén a bogarakat e helyről. Az első rajok heréinek lefejezésével nagyon vigyázzunk, mert a gyenge, alig 4-5 hetes lép könnyen leszakadhat. Legyünk figyelmesek arra, hogy a kas röplyuka a lehetőségig a lép-élek irányában legyen, hogy a méhek így annál akadálytalanabban mehessenek-jöhessenek. Ha nem így volna, e szerint messzünk új ki- és bejáró röplyukat.

Minden s különösen a paraszt méhkasoknak lépállását már kívülről tudnunk kell, mely czélből a kas külső oldalát festékekkel megjegyezzük, különben belső vizsgálódásunk alkalmával sok kárunk történhetik, a lépek ide-oda hajlongása miatt. Ha nagyon gazdag családaink vannak, alkalmazzuk a tetőre a Hutterlére ládacsakait, természetesen ehhez készítő már kezdetben az u. n. parasztkasokat. A Hutterkasokat nagyon ajánljuk t. ügybarátaink szives figyelmébe; (bővebb felvilágosítással Hutter Samu Kolozsvárt szolgál.) Ilyen kasok legtermészetes átmenetet képeznek a Dzierzon-Berlepsch rendszerre.

Értészet. Fő használat. A magas hegyi vágások befejezendők és a jövő évi vágások megvizsgálendők. Mellékhasználat a legeltetésre, faszedésre és az érett erdei gyümölcsök gyűjtésére terjed ki. Erdőmivólság. Az értésekben felnőtt fő eltávolítandó, a gaz irtandó, nem sikerült értés a jövő évi értésszervezetbe lesz felveendő. Az erdővédelem a pásztorok

ellenőrzésére és az erdei tüzek megállítására szükséges intézkedésekre szorítkozik. Vadaszat. A szarvas, döm, (bika) és őzbak, valamint a zerge is lehető.

A törvényes főhibákról és a kezességről.

(Vége.)

VIII. A bőrféreg.

(Hautwurm, Maleus farciminosus, seu cachexia lymphatica.)

Ez ép úgy, mint a takonykór a lónemnél előforduló betegség és a nyirkedényrendszerbe jutott körtermények szüleménye, mely fekélyképződésből és a bőr egyes részeinek gümösödéséből áll.

Ay ilyen állapotknál az ajkokon, vázizület alatt és a czombck belterületén a nyirkedények zsinorok alakjában tűnnek fel, melyek csomókat képezve kelevényekké emelkednek.

Csalás a bőrféregnél e kórfolyamat ösmerő előtt nem eszközölhető, mivel gyakorolják ugyan a fekélyes helyek eltávolítását, de ez csakis rövid idő tartamra terjedhet, mivel ismételtelen kifejlődik és ekkor újra megtalálható a mindig jellemző: olvasó alakjában egymással összefüggő da-ganat.

Kezességi határidő 30 nap.

IX. A keh vagy fuladozás.

Ez egy láz nélküli betegség, mely legfőleg a légzőszervek és véredény-rendszer kóros elfajulásai következtében jön létre; az ily kórban szenvedő lovak nemcsak sebes futás után, de már a rendesnél sebesebb lépésben jártatás után is erősen libegnek, köhögnek s a baj gyakorlott szakértői szem nélkül is néha észrevehető.

A vizsgálat azonban czélszerű, ha eleve már az istállóban megtéttetik, mivel előfordul azon eset is, hogy a kór oka nem a mellkasban, hanem az orrüregben vagy a gégeben van; ezek fekvésökben legkevésbé sem gátoltatnak, míg ellenben a mellkasban szenvedőknél a fekvés jellegző.

Az e kórban szenvedő lovakat legczélszerűbb használhatóságuk szerint meglovagolni, vagy koci elébe fogva gyorsan, legalább egy-negyedfél óráig ügettetni, ekkor rövid légzések, izzadások és az álbordák hosszában az ugynevezett fulladozási barázda (Dampfrinne) felösmerhető. A fuladozásnál elkövetett csalások ezen kórnál szintén elkövetettek, mivel a vásárra felállítás vagy már vizsgálat előtti napokon naponta egy-kétszer hashajtókat adnak be drasztikusabb szerekből és szénát keveset; nyáron át pedig folyton zöld takarmánnyal étetik, mely tulajdonkép minden fuladozó lónál különben is czélszerű.

A szálás takarmány elvonása vagy kevesebb mennyiségben adása s e helyett tápláló magvas eledellel étetés a fuladozást gyengíti, míg ha szálás takarmánnyal megtelik a gyomor, nyomást gyakorol a rekesz-izomra és így közvetve a tüdőkre s ez a légzést nehezíti.

Nagyon sok szert használnak ellene belsőleg beadva, ily: eczetet, vaját, szalonnát és Angliában és Németországban tekintélyes egyének állítják, hogy a nyulserét adagolása a fulladozás ideiglenes csendesítésére befoly és ez nálók használatban is van.

Kezességi határidő a vételtől számítva 15 nap.

X. Csira.

Buta csira (Dummkoller vagyis idült agyvizkór hydrocephalus cronicus).

Az agyban székelő kór, mely leginkább a vérnek az agyra történt torlodásai és lobok folytán létrejött kisebb-nagyobb mérvű savó kiizzadmánytól szokott: Stájer, Osztrák és különösen meklenburgi fajknál előfordulni.

A kór előidézésére alkalmi okul szolgálhatnak a nagy melegek nyáron át, mikor is az ily betegségek leginkább mutatkoznak és a meglévőknek kórjelei fokoztatnak, e mellett gőzös és nagyon meleg kis térfogatu istállók is előidézhetik. Ezen kórt gyakran a sarjadékok átöröklik; a tunya, kövér, petyhüdt szervezettel bíró heréltek nagyobb hajlandósággal birnak, mint a csödörök és kanczák.

Az ily lovak többnyire lecsüggesztett fővel állanak és koronként valamely kemény tárgyhoz nyomják fejeiket, közbe-közbe felriadnak és az elibök tett takarmányt csak kedvetlenül veszik fel a földről; vannak esetek, midőn fejüket magosan tartják és szájból a széna vagy szalma szálkák kiállanak. Mikor megkináltatnak vízzel majdnem az egész orrukat beledugják az edénybe és csak akkor rántják ki, midőn már légzenni is alig tudnak.

A butacsírás ló teljesen láztalan, a hőmérsék rendes, az érverés és légzés pedig a szokottnál még lassubb.

Az érzéketlen állapot azonban igen gyakran át megy indulatosságba, mit is dühösségnek (rasender Koller) szoktak nevezni. Ilyenkor tör, rombol és befogva az életet veszélyezteteti. A nemes vérű, szilárd szervezetű és jól idomított lovaknál a butacsira kifejlődése nem észlelhető annyira, miként a nehéz, nagyfejű lovaknál.

A butacsíránál csalások eszközölthetnek részint eltitkolás vagy agylob, szédelés és nehézkór felcserélésével. Az eltitkolásra nézve, miután tudva van, hogy az ily állatok érzéketlenek a lábaknak pártarészletén erős bedörgölést eszközölnek, tőszurások által annyira izgatják, hogy a fájdalom miatt a hozzáéréskor azonnal mozdulatot tesznek, a fülben terpentint, kőolajat és a paripáknál mellkas két oldalán kis finum metszéseket idéznek elő s abba üveg törmelékeket tesznek, hogy lovaglás alkalmával szoritáskor fájdalmakat idézve, a ló virgoncz kedélyt mutasson.

Az agylob felismerhető, ha különösen figyelet fordítatik a véredény-rendszerre és hőmérsékletre, mivel ezt egy hőmérőnek a végbélben alkalmazása után, ha ez 38°-ra C. szerint fel nem megy, mert ekkor láz veszi kezdetét; a szédelés és eskór (nyavalyatörés) mellyel a szakértők sincsenek egészen tisztában a kór indító okairól, de mégis laiku-

sok által is felösmertetik, a mennyiben bizonytalan időkben jelentkeznek és néha teljes jólét van jelen.

Kezességi határidő e kórnál 30 nap.

XI. Csökönösség. Hökkenőség.

Ez is azon kórok egyike, melynek igazolására, a szavatossági törvények értelmében igen tág tér nyitattik; ez ideig még az ilyen lovak bonczolásánál nem sikerült biztos körterményekre találni.

Az ily lovak rossz indulatuak és rendszeren nem engedik magokat befogatni, máskor menetel közben megállanak, vizen nem mennek keresztül, ha felülnek rájuk leveti, zablát szájába be nem vesz, patkolását nem engedi, ha vezetik néha megy és máskor, ha idegen veszi át a gyeplőt azonnal megáll.

Ugy szintén, ha bármely a rendesnél nagyobb terhet tesznek reá; avagy például szekérbe engedi befogatni magát, de fedeles kocsiiban már felmondja a szolgálatot.

Van azonban még egy más hasonló betegség, melyben szintén az állat néha fél, menetele közben meg áll, de az akaratosságot nem gyakorolt és ezt: bokrosságnak nevezik. Ez nem tartozik a törvényes főhibák közé, mivel egyes szaktudósok azt állítják, hogy az ily állat szembajban szenved és csakis láttani csalogások miatt ijedez még a madárseregtől is, de veszélyt nem idéz elő.

A csökönösséget néha előidézék csalás folytán is, mivel az eladás után ütök, kinozzák és rosszul bánnak vele, hogy midőn az istállóból kivezetik ellenállást mutasson és alkalmul szolgáljon a csökönösség megállapítása után a visszavételre.

Az ilyen elbánás után legcélszerűbb, ha egy megbízható egyént teszünk az állat mellé más istállóba és más nap 24 óra leteltével megjártatni és úgy próbálni a befogatást.

Kezességi határidő a csökönösség vagy hökkenőségénél 30 nap.

XII. Fekete hályog.

(Schwarzer Staar. Schönblindheit Amaurosis.)

A fekete hályog a látideg (nervus opticus) kóros elváltozásán alapul, erőművi vagy nagyobb vérvesztések, egyes üterek vérszállításának hirtelen megszűnése, agybani új képletek, néha havi vakság következménye, öröklés és még igen is számos okok idézhetik elő.

A fekete hályog létre jöhet egyszerre mindkét szemre és ekkor a felfedezés könnyű, de néha csak egyikre jelentkezik, mikor is a felösmerés nagy figyelmet kíván. A vizsgálatnál legcélszerűbb a lovat, ha egyik szemén tűnik fel a vakság, mely később legnagyobb valószínűséggel ugy is mindkettőre át megy és láttehetségét egészen elveszti előbb egyik, azután a más szemét bekötni eleikbe téve egyes akadályokat; mindkét szemnek vizsgálatánál azonban a ló szabadon eresztendő, a mikor is leginkább fejét üti meg és az elébe tett akadályokat, főleg idegen helyen, nem tudja kikerülni. Az ily ló fejét mindig magasan hordja, füleit hegyezi és lábait feltünőleg szedi.

Ezen betegségnél a csalást avval is akarják elkövetni, hogy folytonosan szeme előtt járjak kézzel, ostorral és reá is ütnek, hogy így az állat csak egy kis légvonattól a kéz ottani hordozásakor vissza rántsa magát, hogy az eladó állithassa, miként a ló lát és azért huzodik, holott a félelem is teszi, mivel az ütések folytán már tart az állat és mindig hátrább-hátrább huzodik.

A fekete hályog jelenlétét szintén szokták látszólagosan előidézni akkor, midőn valamely lovat megvenni akarnak, de ahhoz könnyen nem juthatnak és itt szintén a kocsisokkal a lócsiszárok egyetértve azt teszik, hogy: Belladonna, Hyosciamus és Cicuta bódító szereket használnak. Ezen szerek alkalmazásával a szemlátát kitágítják, a láttehetséget ideiglenesen korlátozzák és mozgását megszüntetik. Ezeket szintén felösmérhetni teljes és biztos felügyelet mellett, mivel, ha a nevezett szerek tovább nem alkalmaztatnak, a rendes állapot ismét vissza tér.

Kezességi határidő e kórnál jelenben 30., de a bécsi állatorvosi congressus által 1865-ik évben 7 napra javasoltatott.

XIII. Havi vakság.

(Die Monatblindheit, periodische Augentzündung, Ophthalmica aequi periodica.)

Ez a lónemnél előforduló és lobos tünetekkel járó, mely az edény-hártya gyuladással veszi kezdetét, de átterjed a szem többi részletére; ekkor megkezdődnek a belőveltségek, elválasztások és az ily állatok kerüülk a világosságot s teljesen használhatlanok a magasb fokú gyuladás első napjaiban.

Megnevezése ezen kórnak nem egészen helyes, mivel időszakias ugyan, hanem akárhányszor tapasztatható, hogy addig, míg néha 15—20 nap alatt megjelent, máskor egykét, sőt nem ritka esetekben hónapok mulva ismételtetik. Átmehet rendszeren örököltség és elhanyagolás folytán szürke hályogba (cataracta Grauerstaar). Mikor is eleve egyik, azután a másik szemet is megtámadja, mely tulajdonképen nem egyéb, mint a szem lencsájének teljes vagy részbeni megzavarodása és így a láttehetség is szintén a lencse megzavarodásától feltételeztetik, úgy hogy egyszerre vagy csak részben veszi el a láttehetségét az állat. Ha azonban már megkezdődött, előfordulhat azon eset, hogy hosszabb időn át tart a lencsének megzavarodása, de minden kétséget kizáró, hogy előbb-utóbb mégis beköszönt a teljes vakság.

A havi vakságnál, mely nem öröklés folytán, hanem külső erőművi vagy vegyi okokból lépett föl, rendes gyógykezelés mellett igen gyakran sikerül a gyógykezelés és a kigyógyulás lehetősége ezeknél sokkal kedvezőbb.

A havi vakság a törvényes főhibák közül az, melynek első vizsgálatánál, ha eleve biztos tanuk nincsenek a kór-előzmény lelkiismeretes elbeszélésére, a legképzettebb szakértő is a kórismét megállapítani alig képes; a miért is mindig megtudandó biztos egyénektől, hogy az állat szenvedett-e még szemgyuladásban, mikor, mennyi időközben

és elmúlt egészen? mivel a lob (gyuladás) lefolyása után majd semmi utómaradvány sem tűnik fel.

Ezen betegségnél az is nehezíti a kórismét, mivel olykor mesterségesen idéznek elő szemgyuladásokat és pedig vagy idegen testek befuvása által, vagy valamely csipős edző szert tesznek a szem-zúgba a lob fenntartásáért, hogy az eladó a havi vakság czimén köteleztessék a visszavételre.

Előjöhetnek azonban legbiztosabban öröklés, erőművi és vegyi sértések folytán.

Kezességi határidő jelenben 30, de az 28-ra vonatott le a bécsi congressus által.

Kolozsvárt, 1883. évi máj. hó 23-án.

Reich Albert,
állami állatorvos.

A szénakészítés.

A kaszálás legalkalmasabb ideje az, mikor a réten a füvek nagyobb része teljes virágzásban áll. Az igen korai kaszálással jó szénát nyerünk ugyan, de a takarmány sulya jóval kevesebb; kései kaszáláskor a füvek egy része már felmagzott, elkórosodott, megfásult: az ilyen takarmány nem oly tápláló.

A renden levő füvet mentől kevesebb esővel takaríthatjuk fel, a széna annál szebb és jobb izü. — Ily esős időjárásakor azonban, mint e mostani, jó lesz meghallgatni, miként segíthet magán az ember, mások tapasztalataival.

— Hol a fa elég olcsó, ágasokat lehet készíteni, s mint a luczernát, lóheret, bükkönyt szokás, melyeknek a levelek lehullása miatt, a renden való forgatás sokat árt, — a lekaszált füvet egy kis fonnyadás után, rá rakják az ágasokra s ott, ha többször veri is az eső: csendesesen kiszárad. Igaz, hogy a mi legfelül van kissé megbarnul, de a többi rész szép zölden marad.

— Az angoloknál csak annyit szokás egy nap kaszálni, a mennyit másodnap vékonyra szétszórva könnyen megszáradhatnak s petrencékbe összegereblyélve jobban megvédhetnek, vagy rögtön haza is hordják. Ha esős idő következik is, a kevés levágottnak kevesebbet árt, a használatlan rész pedig lábán tizedrész annyit sem szenved, mintha renden érte volna az eső.

— Svájcban, déli Nemetszágbann általánoson el van terjedve a barna széna készítése: A lekaszált füvet csak félig szárítják ki, ekkor ott helyt a réten, jó szorosan összetaposva boglyákba rakják; 6—8 heti idő alatt a széna önmagában gyenge fölmelegülés közben lassan megerjed, megbarnul; de ize, szagja kellemes marad; a marha nagyon szereti.

— Nagyon vigyázni kell azonban, nehogy a füvet igen nedvesen rakjuk össze, mert ekkor megpenészedik, megpállik. —

— Van a szénakészítésnek egy nálunk kevésbé gyakorolt módja is, mely érdemes rá, hogy kísérletet tegyünk vele. A füvet, csekély fonnyadás után, azonnal boglyákba rakják; mikor aztán annyira felmelegszik, hogy ha bele nyulunk kézzel,

egészen forrónak érezzük: szét kell hányni és eltergetni. Egy-két nap alatt egészen kiszárad s ekkor rögtön újra csomókba kell rakni.

Ennyit tartottunk időszerűnek e tárgyról közölni a jelen száma-csinálás idején. **Sz. S.**

Maros-tordamegyei állatkiállítás.

Görgény-szentimrén a maros-tordamegyei gazdasági egylet által f. hó 17-én rendezett szarvasmarha állatkiállítás elég jól sikerült, habár kissé érzett is, (mivel május elejéről a közbejött akadályok miatt el kellett halasztani) a szokott tényezők egy részének elmaradása; mert például 3 éves ökorborju egy sem állított ki, mivel azok jelenleg már a havasokon vannak legeltetés végett. A bíráló bizottság állott: Gálffy Sándor elnök, továbbá Körösi Albért, Nagy Tamás, László Miklós és Máncza Miklós urakból és jelen volt Deák Lajos egyetemi titkár és pénztárnok is mint a megbetegült közgazdasági előadó ez alkalomra felkért képviselője. Közel száz darab szép marha állított elő, melyek közül főleg a borjas tehének voltak kiválóak ezek közül helyben mindjárt meg is vásároltatott néhány. Kiosztatott összesen 80 forint jutalom legnagyobb részt oláh nyelvé, de marháikra nagy gondot fordító földműveseknek.

Örömmel tapasztalható a megyei gazdasági egylet által évenként több helyen rendezni szokott hasonló kis kiállításoknak jótékony hatása, az allattenyésztéssel foglalkozó kisbirtokok szorgalmára, igyekezetére és előhaladására.

Maros-Vásárhely, 1883. jun. 19. **L.**

Spárgamivelőknek.

Ha valaki most, június közepe tájt, szétágazott spárganövényei közt kutat, gyakran talál egyes töveken megsárgult, görbült, összezsugorodott szájakat. Ezek közül néhány vastagabb szálat kitépdesve, hasítsd fel őket hosszában éles késsel: mintha szű rága volna, olyan üregeket találsz bennök. Aztán itt-ott sárgás kis nyüvek vagy rozs-szem nagyságu rozsdaszínű bábok üldögélnek.

Ez a kis állat egy legyecskétől származik, mely május elején, mikor a spárgafejek bujni kezdenek tojását a felső pikkelyek alá lerakja. Két hét alatt a nyüvecske kikel, berágja magát s végig furja a spárga szálat egész gyökeréig és ott rothadást idéz elő.

Leg jobb, ha lehet, ezt a hitvány kis ellenséget még légy korában üldözni. Hámozott fűz-vesszőket, 1—1½ lábnyi hosszakat szurkálnak a kertészek szerteszét a spárga közé; ezeket léppel, vagy brumata enyvével kell bekenni. A kis legyek napfényes időben szoktak repkedni s ilyenkor az enyves vesszőkre ragadnak. Kora reggeli harmaton is fogdosni lehet őket, mikor megdermedve ülnek a spárgafejekre.

Minden sárgult spárgaszálat jó mélyen ki kell szagatni, vagdalni s gondosan elégetni, különben évről-évre növekszik e kár.

— A spárgatenyésztésről szólván, megemlítjük azon budapesti új spárgatelepet, melyet ott Légrády Károly ál-

lított. Eddig a spárgát mélyen felásott s gondosan előkészített kerti földbe tövenként szoktuk ültetni és ápolni. Légrády a sokkal olcsóbb ekemüvelést vezette be saját telepén.

— Minthogy 9 holdnyi területet beültetett 1 éves spárgagyökerekkel, melyeket ő nevelt Argenteulból hozott magról. A sorokat évenként 3-szor kell kapálni s mint a kukoriczát feltöltögetni. Az így képződő halmocska alatt már harmadik évben nyeshető fehér, puha, erős szájak növekednek. Városok közelében szép jövedelmet lehet belőle csinálni.

Légrády ur érdeme, hogy nálunk a spárgát az eddigi kerti művelés helyett, bevezette a szabad mezőn termelhető gazdasági növények közé. **Sz. S.**

Hirdetmény.

Kolozsvár polgármestere alábbi két hirdetményt tette közzé jun. 17 és 19 napjairól keltezve. Olvasó közönségünk tájékozása kedvéért mindkettőt egész terjedelmében közöljük. Ugyanezek több megye alispáni hivatalához is megküldettek:

1) Hivatkozva a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak az 1874. évi XX. t. cikk végrehajtása tárgyában 1875. január 20-dikán 1064. sz. a. kiadott rendeletének 17. cikkelyére, köztudomásra hozatik, hogy a kérődő állatoknak más megye területén fekvő legelőkre való hajtása, nagyobb távolságu fuvarozásra, nemkülönben annak egyik megye területén levő gazdaságból a másik megye területén levő gazdaságba való átköltöztetése, vészmentes időben is csak úgy engedhető meg, ha az e célra használt marha a helység előjárósága által kellő marha-levéllel és oly igazolvánnyal van ellátva, hogy az illető község marhalétszámának egészségi állapota teljesen kielégítő.

2) Az 1874. évi XX. t. cz. 17. cikkelye és a m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ur által annak végrehajtása tárgyában 1875. január hó 20-án 1064. sz. a. kiadott rendeletének értelmében a marha-igazolványok nem csak a szarvasmarhákról, hanem a juhakról és kecskékről is levén kiállítandók, figyelmeztetnek a gazda-közönség és marhakereskedők, hogy jövőben juh és kecske eladásánál vagy szállításánál is ép úgy, miként a szarvasmarháknál a tulajdonjogot és az egészségi állapotot igazoló bizonyítvány szükséges, mely nélkül azok ki nem állíthatók, sem pedig vasúton nem szállíthatók.

Megjegyeztetik, hogy a juhokról és kecskékről kiállítandó marhalevek a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur által 423—1877. sz. a. kiadott rendelete értelmében bélyegmentesek és nemcsak egyes darabokról, hanem egész falkákról is kiállíthatók.

EGYVELEG.

— Takonykórnak 3 esete fordulván elő Kolozsvár területén a legközelebbi napokban: az állami állatorvos hivatalos felszólítása következtében az összes kolozsvári loálmány megvizsgálása közelebbtről meg fog történni.

— Gyümölcsfák sebhelyeinek bekenésére használt tapasztok közül: az agyag és marhaganéj keverék alatt a seb leggyorsabban forrad ugyan, de egyttal tovább is romlik. A szurkos viasz igen jó kenőcs, csak nagyobb sebhelyekre drága. Kátránnyal való bekenés $\frac{1}{2}$ —1 millimetryire megöli a fát s védi a tovább romlástól, idős b fákúál, nagyobb sebekre ez a legalkalmasabb.

— Kerti csigák ellen. Deszkadarabkákat egyik végöknél támaszd fel 1—2 hüvelyknyire, hogy a csigák alája férhessenek. Tégy alálok egy-két fris répa vagy kel-káposztalevelet s minden másodnap szedd össze az alája gyűlt csigákat. Zold levelek helyett csalétkül a főtt cezirizzel való bekenés is igen czélszerű; ennek kedvelt szagára nagyobb távolságról is összesereglenek a csigák s agyonzuzással el lehet őket pusztítani. —

— Ha a ló sebes ügetés közben hátsó lábával az elsőnek körmét kopogtatja: csináltasd a hátulsó patkók sarkát valamivel magasbra, mint ez első lábakét. Ekkor kéaytelen a ló első lábait kissé gyorsabban felkapdosni is így az összeütkezés elmarad.

— Uj szőlőtelep. Kecskemét városa által az államnak felajánlott 200 holdnyi homokterületen — mely eddig közlegelő volt — kizárólag hazai és honosított külföldi szőlőfajokat fogtak művelés alá. Amerikai szőlőfajokat itt nem tenyésztenek. A szőlőtelep egy részében már e nyár folytán isko lázva lesznek az ország összes borvidékeiről, phylloxera-mentes helyekről összegyűjtött, legjobbakknak ismert szőlőfajok. Feladata lesz a telepnek egyrészt a legjobb hazai szőlőfajok összegyűjtése s nagyban szaporítása által idővel phylloxeramentes szőlővesszőket szolgáltatni a termelőknek, másrészt — a meny nyiben a phylloxeravész miatt a homoki szőlőművelés hova tovább nagyobb fontosságot nyer, — a homoki szőlőcultura fejlesztésére közreműködni. A telep vezetésével Kecsiszászky János borászati szaktanár bizatott meg, ki eddig a földművelési miniszterium borászati osztályában mint szakközeg működött, melléje Makai Sándor adatott segédül. A szőlőtelep kezelésének felügyeletére a földművelési miniszter kecskeméti polgárokból bizottságot nevezett ki melynek tagjai Lestár Péter polgármester elnöklete alatt: Muraközy János gazd. tanácsos, Parragh Gedeon tanár, Csilléry Benő gazd. egyleti alelnök, Szeles Kálmán közgazd. előadó, Máthé Sándor és Csókás József. A telep vezetője már megkezdte működését, ápril és május hónapok folyamán a legjobb hazai fajokból közel $1\frac{1}{2}$ millió sima szőlővessző rakatott el iskolába, mely majd a jövő évben létesítendő, vagy állandó faj ültetéseknek képezendi anyagát. **F. G.**

— Értesítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdőszek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhatssuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, —

mivel ezen intézménynek főczélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,

az egyesület ügyvezetője.

— Hiba-igazítás. „A törvényes főhibákról“ szóló czikkben követező két lényeges hibát kérjük kijavíttatni:

212. lap, első hasábjának 9-ik sorában, ezen szó után b ő r főreg kimaradt: „a fekete hályog“.

219. lap, első hasábjának legalsó sorában $45\frac{1}{10}$ helyett javítandó: $42\frac{1}{10}$.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest junius 23. | Bécs junius. 32.

Buza	10·10 — 10·80 frt	9 80 — 11·60 frt
Rozs	7·60 — 7·80 frt	8 00 — 8·80 frt
Árpa, takarmány	7·05 — 7·25 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	7·30 — 7·70 frt	— — — frt
Árpa, seres	— — — frt	— — — frt
Zab	6·30 — 6·70 frt	6·80 — 7·25 frt
Törökbuza	6·50 — 6·65 frt	6·95 — 8·20 frt

Budapesti marhavásár junius 21-én. Oszszes felhajtás 2538 db. nagy és — apró marha. Ebből eladattott 28 db. bika, 725 db. ökör, 440 db. vágó tehén, 160 db. fejős tehén, 112 db. bival, 547 db. borju, 526 db. juh. Árak: bika darabonként 120—150 frt, ökör páronként 280—340 frt, vágó tehén páronként 160—240 frt, fejős tehén darabonként 100—170 frt, bival páronként 220—240 frt, borju darabonként 16—24 frt, bárány páronként 4—6 frt, juh páronként — — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 55—58 $\frac{1}{2}$ frt, tehénhús 52—55 $\frac{1}{2}$ frt, borjuhús 65—70 frt, bivalhús 49—52 frt.

Bécsi marhavásár junius 29-én. Oszszes felhajtás 3098 drb és pedig 1776 drb. magyar, 1067 drb. lengyel és 255 drb. német fajta, melyből 3019 drb. ökör, 42 drb. tehén, 37 drb. bika és — db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 56—63 frt, lengyel 57—62 frt, német 56—62 frt, tehén 54—55 frt, bika 53—58 frt, bival — frt. Lábán darabonként 90—222 frtot fizettek.

Köbányai sertésvásár junius 22-én. (Az első magyar serteshizláló és kölcsönelőtegező részvénytársaság jelentése.) Jelentékenyebb kereslet és fogyasztás folytán az e heti üzlet élénkebb volt és a mult heti árak lgrkint 2 krral emelkedtek. — Julius-augustusban szállítandó egy csapat sertés 58 krral köttetett.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—300 kilogramm nehéz 57 $\frac{1}{2}$ —58 krajczár, 220—260 klgr. nehezek 57—57 $\frac{1}{2}$ kr. Öreg 300 kilogramm tuli — — kr, vidéki sertés 56—57 kr. Transitóban: szerbiai 53 $\frac{1}{2}$ —54 kr, romániai 53—56 $\frac{3}{4}$ kr, tüskés 53 kr tiszta kilogrammonkint. — Oszszes felhajtás: 5394 darab, oszszes elhajtás 8298 drb.

Bécsi sertésvásár junius 19-én. Oszszes felhajtás 5248 drb. és pedig 1205 drb. nehéz, 1796 drb. középnehéz és 2248 drb. süldő; melyből 2608 drb. magyar, 2248 drb. orosz-

Jengyel, 312 drb. szerb és 86 drb. oláh fajta. Árak 100 kilónként: nehéz 51—53 frt, közepnehéz 47—50 frt, süldő 37—46 frt; szalonna és zsír 59—60 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Új puskaműves üzlet!
OSVÁTH PÁL

Kolozsvárt, hidutcza 19. szám.

Ajánlja a n. é. vadászat-kedvelő közönség
(13.) figyelmébe 1—3.

PUSKAMŰVES

üzletét, hol mindennemű megrendelések nemkülönben átalakítások és javítások jutányos áron, felelősség mellett felvállaltatnak.

☛ Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybolt és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSZER FERENCZ
első magyar gép- és tűzoltószerek, gyár, harang- és érez-öntöde
ERDÉLYORSZÁGI FIÓKTELEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monostortúza 12. szám.

Szerelő-műhely kftk s vízvezetékberendezésére.

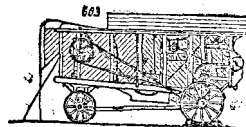
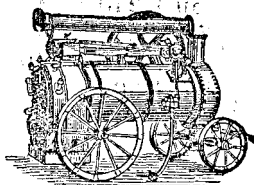
(25-25) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (2)

Ransomes, Head és Jefferies

FÖÜCYNÖKE

Grossmann J.

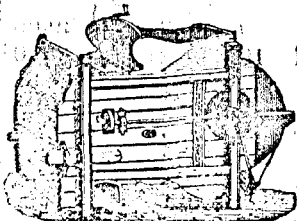
Budapestben.

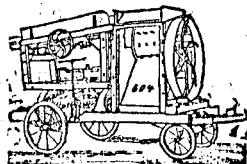
GROSSMANN ÉS RAUSCHENBACH

ELSO MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁRA
BUDAPESTEN.

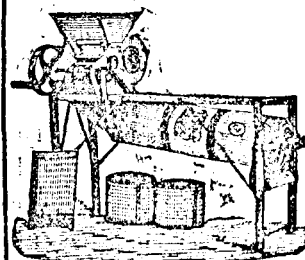
Szíves megkeresésért vagy gyártelepünk meglátogatására tisztelettel felkérjük.

12

(5—6)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balázsfalva	junius	7	600	500	425	—	250	425	—	—	250	40
Báofi-Hunyad	junius	12	700	550	520	—	220	550	—	—	260	40
Besztercze	junius	19	650	500	—	—	300	450	500	210	320	36
Brassó	junius	22	630	500	390	310	235	450	330	320	245	44
Csik-Szereda	junius	20	750	600	500	450	325	600	300	80	200	36
Deés*	junius	19	760	740	580	320	370	680	600	280	380	40
Déva*	junius	23	980	790	730	—	350	620	200	90	230	44
Dicső-Szent-Márton	junius	20	625	500	450	—	300	450	380	250	300	44
Erzébetváros	junius	23	650	500	480	—	300	450	300	180	250	44
Fogarás	junius	22	650	—	400	—	230	480	233	—	215	42
Gyula-Fehérvár	junius	23	650	550	500	—	300	450	250	—	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	junius	23	800	750	525	500	350	590	320	—	160	40
Hátszeg	junius	18	750	720	540	360	260	540	150	20	300	42
Kezdi-Vásárhely	junius	21	680	550	490	400	270	540	480	120	300	40
Kolozsvár	junius	21	702	—	476	—	210	450	400	190	300	48
Maros-Ludas	május	29	600	500	500	—	250	430	—	—	300	44
Maros-Vásárhely*	junius	7	850	730	770	680	590	665	360	180	450	44
Medgyes	junius	21	650	575	505	—	295	475	270	110	240	40
Nagy-Ényed	junius	21	620	500	425	—	400	400	530	180	280	44
Nagy-Szeben	junius	22	610	490	480	—	260	480	300	420	300	44—46
Nagy-Varad	junius	19	720	590	485	365	230	465	400	240	350	52
Segesvár	junius	21	700	600	500	—	260	490	220	130	200	44
Sepső-Szent-György	junius	25	660	600	480	360	200	460	300	180	200	44
Szamosujvár	junius	25	660	510	570	—	230	480	200	80	250	40
Szász-Régen	junius	21	545	385	500	—	265	440	400	160	250	40
Szász-Sebes	junius	21	725	600	500	—	325	450	180	150	240	44
Szászváros	junius	23	730	610	530	—	290	510	200	70	210	40
Székely-Udvarhely	junius	19	700	550	500	—	250	525	300	60	280	40
Szilágy-Somlyó	junius	15	650	520	480	—	210	735	400	200	300	40
Teke	junius	18	600	500	450	—	225	460	250	40	300	36
Torda	junius	9	625	475	500	—	240	420	200	20	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b e l y e g g e l e g y ü t t																			
		1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52										
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr				
10/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	80	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldései tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utca Minorita-épület.